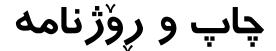

سەرەتايەكى م<u>ٽ</u>رُووى لايەنى رۆژنامەوانى كوردى

ژیلوان ههڵهدنی

چاپ داهێنانێکی ئەوروپاييه،ساڵی ۱٤٣٦ گۆتنبێرگی ئەلمانی چاپی داهێنا.

لهگهل بلاوبوونهوهی دهزگای چاپ بهوولاتانی ئهوروپیدا ،ئیتر لهسهرتای سهدهی حه قدههمهوه روزنامه لهئهوروپا دهرچوون

- ١- له١٩١٥ رِوْژنامهي فرانكفورت جورنال لهئه للمانيا دهركرا
  - ۲- له ۱۹۳۱ روزنامهی (لاگازیت) لهفهرهنسا
  - ٣-له١٦٠٥ رِوْژنامهي (نيوتيدگن) لهبهلجيكا
    - ٤- له ۱۹۲۰ له هولهندا
- ' ۵- له ۱۹٤۱ رۆژنامەى (رىڤيو)لە بەرىتانيا،كە رۆژنامەيەكى رۆژانەى ۲لاپەرەى بوو
  - ٦- له ۱۷۸۵ رۆژنامەى تايمس دەرچوو كە تائىستاش بەردەوامە.
    - ٧- له ۱۷۰۳ له رووسيا رونامه دهر كرا...

 ۸ له ۱۹۹۰ له ئهمریکا له ویلایهتی (بوّستن) - له ۱۷۰۶یش له بوّستن نیور دهرکرا..

میرژووی چاپ و چاپهمهنی له نیودهولاهتی و عوسمانی وقاجاری

- ۱- لهسالی ۱۵۶۱ بۆیه که مینجار جوله که ده زگای چاپی برد و ته تورکیاو ته وراتیان به حه رفی (عیبری) چاپ کرد.
- ۲- سالنی ۱۷۱۲ به فهرمانی سولتانی عوسمانی رینگهدرا به (سهعید ئهفهندی) ده زگای چاپ دابنی به و مهرجهی قورئان و تهفسیروحه دیس و که لام چاپ بکات.

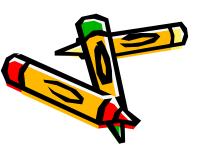
* * * * -----

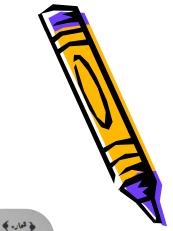
- *ناپلیون لهگهل هیرشه کانی بوسهر میصر (۱۷۹۸-۱۸۰۱) کومه لی زاناو پسپوری برد. (حهرفه کانی عهره بی بوون) دواتر روزنامه ی (التنبه)ی ده رکرد.
  - *محمد على پاشا له سالتى ١٨٢١ چاپخانه كهى نوى كردهوه بهناوى (مطبعة الاهلية) و له ١٨٢٨ (الوقائع المصريه)ى بالاوكردهوه...
    - ** یه که مین چاپی حه رفی عه ره بی له سالنی ۱۷۲۸ براوه ته ته ستامبول.
    - ** له ۱۸٤۰ لمورمی موژده ده رانی مهسیحی چاپخانه یه کی خاوه ن حه رفی سریان فارسی- ئینگلیزی یان دامه زراند..

میر و ی روزنامه و روزنامه گهری له نیوده و لاه تنی و عوسمانی و قاجاری

يه كهمين رۆژنامه كەلەتوركيا بەزمانى توركى دەرچوو (تقويم الوقائع)، لەسالى ١٨٣٦ بۆبلاۆكردنەو،ى فەرمان وھەوالله كانى بابى عالى بابى عالى

- * له ئیران سهرهتای روّژنامهوانی ئهگهریّتهوه بوّ سالّی ۱۸۳۷که (میرزا سالّحی شیرازی) کاغزاخبار-ی لهتاران بوّبلاّوکردنهوهی ههوالهکان تهرخان کردووه.
- -دووهمين روزنامهى فارسى لهئيران (ئهمير كهبير)له ٧-٢-١٥٥١ روزثنامهى (وقائع اتفاقيه) حهفتانه بوو ،به ٤لاپهره .
  - لهسالتی ۱۸۹۵ والی شام روزژنامهی (سوریه)ی بهتورکی و عهرهبی له دیمهشق دهرچووه ،تاسالتی ۱۹۱۸ بهردهوام بوو.
    - سالتي ۱۸۹۷والي حهلهب (غدير الفرات)ي لهحهلهب بهتوركي و عهرهبي دهكرد.
- - سهرنوسهره کهی (ئه جمهد مهدحه ته نهفهندی) بوو.
  - تاسالتی ۱۹۱۷ بهردهوام بوو .لهماوهی ۶۹سالدا (۲۲۰۹) ژمارهی لئ دهرچوو...
  - سالی ۱۸۸۵ کاربه دهستانی عوسمانی به تورکی عهره بی جهریده ی (الموصل)یان ده کرد.
  - سالتی ۱۸۹۵ کاربهدهستانی عوسمانی بهتورکی وعهرهبی (البصره)یان لهوشاره دهرکرد.
  - ** یه کهمین روّژنامهی عهرهبی زمان له ئهستامبول سالنی ۱۸۵۵ روّنامهی (مرات الاحوال) بوو ،که (رزق الله حسون حلبی) دهری کرد.

◄ سال بستويكر ◄ (نرد ۱۷ ماد) (مطبعه وادار منانة اختر)

بال نسفه ۱۰ بارماست اجرت يوست عمد جابسيدة ادار داست.

منتى اول عايى بير زامهدى تعريز يست

ان مدت طولاتی شهایی مدوش کشد. حون سار

روزنامها ازهيج طرفى وظيفه وصونتي نداشهام مكر

مدودي ازبزرتان ملتكه كاهي بأقضاي فدر تنامي

ر بلندی عمت مانی اعالت فرمو ده ادارمرا مرهون

ست حورد داشته الدكه تاحيات داوح السائيت ايشانوا

دراموش نگرده زبان ازشایشان کوئا، نخو اهرواشته

ازهموطنان عتريكه درمالك محروسة مخاتي وخطة

وسيم هندوستان وبملكت تغقاز اقاستوتجارت دارند

وازمتزكن روزنامه مستدنز نهايت تشكر رادارم

زرا که ان جوانردان باقتسای بصیرتی که دروسم

خارجهدارند جش ازديكران ازمراتب منافع روزنا

درا ۵ این جو ایر دان باشنسای بصیر فیا در و منع

ردان روزنده از هر کونه وقایم واخبار وسیابات و ولیتبانوع وادب ودیکرساخم عوی سر کفته میشود. حقتهٔ یکباره هم) سیکردداورانی ونوشتهای سود سندرا باستنان مهذیریم • درنوشش کاخذهای کملاشار پیمیرسداداد دعتار است • کاخذی را که 🕽 و في عن عود صاحبت حق استرداد اكرا تداود كاخذ عابيك بول بوست تدارد كرفته نمي شود .)

الملاحبول غان والدمدر دارد

منسوسه است کارهای شعلق

بدوره باكا محد طاهر راجع

الی و کلی کرام در مالك

دور وزدیات کاهی در سخسه

مهنفه ۱ مرم ۱۳۱۲

۲ مزوانمه روی سنه ۱۳۰۹ ۱ زونیه ماه فر تک سنه ۱۹۸

تغرين لكاشته مهنود

رض من سر .. سیلی خبرهای تلکرالی توصهات .. well and from jodine you سِن وَدَارِينَ اهتدا يَدَ اللهِ جَنْكُ لَاوَعِيوسَ أَرَانِهِ ... ليه الزيهة مقالة سابله بأب _ اعلان _ (مرافيه) .

بن سال بست ويكر التشاء اماء روزنامه له حادم

درسادت و جيدي سي دبكر بملاشصروسة مخافء جبدى مالتصروسة ايران ٧٠ فران عالمتعدوت ازوعادر ٢ ١ روي عالت روس وخفقال ۱۰ سات علات لروب ٢٥ فرانت

(فهرت مندر حات)

- بافتد حيد ... تعربات سال جديد ... عودت شد ن سريدتان سد ادم ناديم - انعان- مواغردى -خون مول عرب مربق - يل - تستوب الهادكود-دوسميرات زناسكر التدوقات ويرم اطل .. فلنزند

🗨 عرض نفوص 🖫

سیاس خدای وا که ماداتونیلی کرامت فرمود

ن سال بهت و یک اشاساد اول دو در اسام سادم

عرقه فاطله وخارجه حواد تي وهر دولو - احق شامل وي وي متند پر مده ساق کوخري چندر پر سه دلي (۱۰۰ وي آيس (۱۰ خود اعراق ا بي (٩٠) فيه مد ماشل والإيمن ماصدما حيل اليون وسنة وحرق مع اواود سنة لكي و ياسود في آيسن الل اليون بخاتي است

لسعید سی الاوالات اجسور دی بر ارست. 4 اکا (افر یه) درلید و منالک بو کونک لان ديك علات استب بي بلولاكد .

الد انبلا وتكانيا ف المد يكل المستقلامي عدر مكر لوجه عماء الله فلافونية ر خوان الله وهر وعلمال سهوته أبرا له بدوالماست د فنات والمعر و مسكر. ت م جولور لولان صلات مندة اعاليب

ومركزواب سيمه سنة مزاجعت اوابق ، زمكور) طره می وی بال صو ت وسنگانه عصل اولمو مین از ج و مان افقہ فواد ا افکار وصله افزار شاد ، برت ان سبق شامت ، توان به جال وقت و مثیارلا احواله فکلر لوفسه برغراد شدان منی طف قدر دنق استاخاری اولسد .. به تا رخی حوالًا كل يتكيكر أن بلاية مكانا الرال الوقال: المكان السائه بي توسيع المبك. لولان بد شاك مديد سي اكلاشعن بيخ بواق بلتا توع انسائل سرق شيق

> وكر لل الطراف وحوارته ، يوكان هر الوصك الله الدف المائل كودور الاستاري وشوعاك ياز نبره ساصل افسى مكل لهدد ، هر استك مدم شهد باشي پوریمهٔ ساسل لولان تیریه شریب متساید. اوجهز وهم مخالفه بازیکنسان مؤثراکدن استشادیه ولت دی پیهمل جناح ن افزاد انسیان پرجوی وکلاد، حاسل اینهاست تجربیتی به لا در ده شد مسیله برای استفاده به دی وات بود تلسی امیون مو کاریخ وسال کی و یوی سنهوی سرمد و خدگل ساوسوشرا (مزند) احسونی دی اسدن

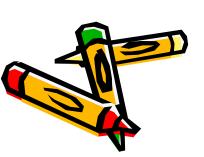
مه حال مرجد عرب المساولة . مركسه او و له ، و لوزة كوسيد المساد عسة وي ما كر تقام مله يت ما

سەرەناس رۆژنامەگەرى كوردى

- ۱/ كوردستان:
- ژمارهی یه کهمی غهزه ته یک کوردستان له ۲۲ی نیسانی ۱۸۹۸ دا له قاهیره له لایه ن (میقداد مدحت به درخان) دهرکراوه خولی یه کهمی تاسالی ۱۹۰۲ به رده وام بووه.
  - خولی دووهمی سورهیا بهدرخان لهسالتی ۱۹۰۸ لهئهستامبول دهری کردووه.
  - خولی سیّیهمی لهنیّوان ۱۹۱۷/۹/۱ تاوه کو ژماره ۱۱ له رِوْژی ۱۹۱۸/۱۸۸ دورچوو.
    - ٢ / جهمعيهتي تهعاون وتهرهقي كوردي -كرد تعاون ترقي جمعيتي- لهئهستامبول دهركراوه.
      - ژماره یه کهمی له ۱۹۰۸ ۱۸۲۲ دا دهرچووه
      - دوا ژمارهی له ۱۹۰۹/۱/۱۷ دهرچووه ئیتر داخراوه.
        - خاوهنی ئیمتیازی (پیرهمیرد)بووه...
        - سەرنوسەرەكەي (ئەحمەد جميل دياربكرى)بوو.

٣/ روزي كورد (ئەستامبول ١٩١٣)

• جهمعیهتی هینقی دهری کردووه (بهکوردی و تورکی) ژماره (۱) له ۱۹۱۳/۸/۳ده کراوه

ژ(٤)دوا ژمارهیهتی له ۱۹۱۳ / ۱۲/۹ له ئهستامبول.

خاوەن ئىمتيازى : عەبدولكەرىم سلىمانىدى بووە

٤/ههتاوي كورد

ئهم دوا رۆژى كورد دەرچووه.

خاوهن ئیمتیاز و به پیوه به ری (عهبدولعه زیز بابان) بووه ژ (۱) له مانگی ده ی ۱۹۱۳ له نه ستام بول ده رکراوه

ژ(۱۰) دوا ژمارهی بووه.

٥/بانگي کورد (بهغداد ۱۹۱٤)

بلاو کراوه یه کی کوردی تورکی نیو مانگی بوو

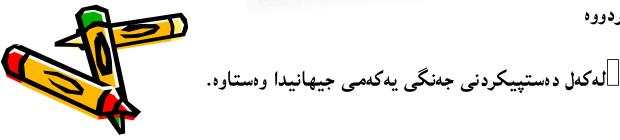
جهمال بابان لهشاری بغداد دهری کردووه

アス/// 1418 aJ (1)含

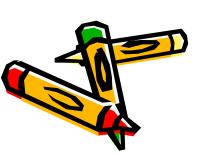
ژ(٤) ى له ١٩١٤×٣/٢٤ 📙

- ٦/ تێگەيشتنى راستى:
- له۱۹۱۸/۱۱ تاوه کو ۱۹۱۹/۱۱ له شاری به غداد به زمانی کوردی به رینوسی فارسی به حدرفی عهره بی کا لاپه ره بووه.
  - هممووی ۱۷ ژمارهی لی دهرچووه.
  - مینجه رسون سه رپه شتی کردووه ، شوکری فه زلنی هاوکاری کردووه .. (وه ك پروپاگه نده ی جه نگی)

كاتنامه كورديهكانى ئەستانبول

- ۱؍ژین
- ژ(۱) له ۱۹۱۸/۱۱/۱۷
- ژ(۲۵) له ۱۹۱۹/۱۱۸۲
- ' ژ(۱--- ۲۰) حدمزه موسکی صاحبی ئیمتیازو مدیر مدسئولی بووه
  - لهژماره ۲۰وه مهمدوح سهلیم.دواتر کردیه روزنامه.
    - ۲ کوردستان (۱۹۱۹–۱۹۲۰)
- صاحبی ئیمتیازی (محمد مهری)سهرنوسهری (محمد شهفیق) بووه ئهمه خولی سیّیهمی کوردستان بووه..

سەردەمى حوكمرانى شيْخ محمود١٩١٨-١٩٢٤

۱ ⁄ پینشکه وتن

ژ(۱) له ۱۹۲۰م حمریووه

ژ(۱۱۸) که دوا ژمارهی بووه له ۱۹۲۲/۷/۲۷

ئينگليزهکان دواس بهديل گرتنس شيخ محمود لهشارس سليخانس دهريان

۲/ بانگی کوردستان:

رًا) له ۲/۸/۱۹۲۲ ط اژا

ژ(۱۳) له ۱۹۲۲/۱۱/۳ له سلینمانی

خاوهن ئیمتیازو سهرنوسهری (مستهفا پاشای یامولکی) بووه

تا ۱/٤/۱۹۲٦ له بهغداد ژماره ۱۶ دهرچووه به دوو خول.....

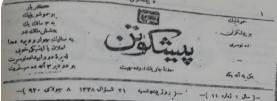
٣/ړۆژى كوردستان:

ژ(۱) له ۱۹۲۲×۱۱/۱۱

ژ(۱۵) كەدوا ژمارەيەتى لە ۱۹۲۳ ساس دەرچووە.

زمانحالى حكومه ته كهى شيخ محمود بووه ......

سهر نوسهروبهرينوهبهري (على كمال)بووه.

ای مردوی دروتان میری

دیک پرور زور دیستگام منبه منج و دو نه و دانه سهر این سخوت او «انسین « هروا براتن دیسو» بی دامویت دی پیان ایشته و دروی - مسکر یان ای برخی نما سرایه دست کرایه وه اشر - اسام کردی یا بیدت - امان ترش معبوی - هروا برانه پاشا به اسکرکه و بیشت - مانی ترش معبوی - هروا برانه پاشا به اسکرکه و بیشت - مراد ترف ادی بر شر و فضی باشامیده . امار ارتف ادی بر شر و فضی باشامیده .

الآوری شو دارد بعدانه لمدستک متن تا کدون . بوج هذا در کان بال این داریزان دو آشویه سال این دو ه از سخوت . طرب و خششك و گولاو گان اینه و وزن . اگل دو بیشتن ن برج المین به داری پنو در و تریم به بیشتر با در این بیشتر با در در تریم به بیشتر با سایس بیزن و دولاس بی با ده در تریم بیشتر با سایس بیزن و دولاس بی با ده در تا و با دیگر به در ام دولاد دولاس بی با ده بیستا آرد ایریه بیشتر بود دولاد به مدی که امانی .

پیده و بی . و چه دود پیکان جها که . ادر پی انگه بین میشسک، بسسته و ما نیمی میچه که و این چه بین دار دش وا آذان ادس وا آزای آسایی بین سبری آن تبک اجیست آن دن آدیا دی -بینینه باشد و در ادار در پیکارند. بو بینین از در پیکارند. بو

الأيدى لاقة كولان . قدى في يردو يستر .

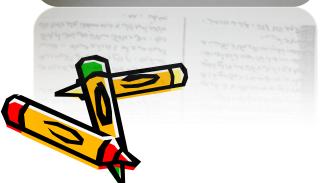
جابى ميوز و دوشاو و . . . . . . بيجه وه تابى وومان بي ام قصاله بيجين و لمانه بدوين .

اد ساله حکومت انکلیس ماشکی دوا بخست) په بادتر دداء کوت چه کریکی و جهان به سر دهسات هر به خاتی حکومت بو دوژ په دوژ سرڈائل وموثئ و باش دوی تی کاوین و زیادی که .

و بهنی دوی می توانین و ویادی ژه . لو دو ژه وه که ام سکوشته ماتوه پسه دو ژبال بو، که بو دو ژی دوایی تر به تملی خوشی و فریادی و پیشکون ند . . .

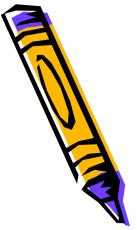
بوج بروا ناکن که تا چند سالینی ترشاره کیان زرو آومدان آریت و ز یاد آه کشات . اوی نه مان دیره و نه هامره بوام شاره له شمسندوفر وشتی تر کند همو حسانه ردی بردومه برمان یت .

ایده بن وشوا آم بادریدی باددانه بولاهیدی ها والد یا ولد بو حدال شوی آم کانت برا بو برای آکانت - بنی میشن آلم بو فاذانج شو ایسیفت بیلام ولد که سنتی تشک زمان نه مورد آد فاذانج و دست وونیدی آد دیسان حد بو آن بعدائی ایمه به

- ۱۳/بانگی حدق:
- ژ (۱) له ۱۹۲۳ ۱۸ مده رکراوه.
- ژ (۳) كەدوا ژمارەيەتى لە ۱۹۲۳ ۱۹۲۸ دەرچووە لە ئەشكەوتى جاسەنە.
  - ۱۵/ بانگی کوردستان (خولی دووهم):
    - ١٥/ ئوميدى ئيستقلال:
    - ژ(۱) له ۹/۰× ۱۹۲۳ ژ
  - ژ(۲۵) كەدوا ژمارەيەتى لە ۱۹۲٤/٥/٥ دەرچووە.
    - ۱۹٪ دیاری کوردستان
    - ژ(۱) له ۱۹۲۸ ۱۹۲۸ ۱۹۲۵ ژ
- ژ(۱۹) کهدوا ژمارهیه تی له ۱۹۲۹/۵/۱ له شاری بهغداد به کوردی و عهره بی و تورکی دهرچووه.
  - ساحیبی ئیمتیازو سهرنوسهری (سالخ زه کی صاحیبقران) بووه؟
    - ۱۷ ⁄ژيانهوه:
    - ژ(۱) له ۱۹۲۶ *۱۸*۸۸۱
- ژ(۵٦) که دوا ژمارهیمتی له ۱۹۲۱/۱/۱۷ دهرچووه. دواتر گورِاوه بغ ژیان که تاوهکو سالنی ۱۹۳۸ بهردهوام بووه.....

غونهی وینهیی روزنامه کانی سهردهمی شیخ

او روژ او که حضرت حکمدار کرد-تهان سارکی «پناوه» سالیانی شو و روز بو آسایش و ادن و ادتراجت اهالی سرمی قرمووه فقط نت زیار جونکه کردستان احتیاجی به معاوف تا حقیقتاً له عیط سایاتی دا مکتبکی موافق اليكي مناسب نبووه و له اسول تدريسدا تا س مداول نكراوه . حضيرت حكمدار وك بو اراد: قرموبو ، بوسارلیش اشکیلایکی ساك لى اداده كرديو . له سر المه له طرف رياست كردسانه وه له نفس ساياني دا له زير ادارة بن حلمي افتدي كه حقيقتاً له اذكراي شبان نبیک اعدادی حوت سننی (۴ سننی وشدیدیه) دال مضرت حکمدار یسنی (اعدادی محودی) رشدیدیکی جوی به ناوی سیناب -یو-سالار ا نادر الندى يموه يمنى (رشدية قادريه) و

. انوق صو حسيكي عالى يه . ايمرو له ساية الادة و قرمان ادارمضرت حكداره ره تشكيلات مكان موافق

ترانیان مساعده فرمورا . حقیقتاً ام اداده و عمت

عالی به بو هموم کردستان موجب شکران و امتنانه و به

-بدام اشكيلات مستحدة و اله طرف همو معلمان

مكنيكان مضبطه يك تشكر و دعا يو حضرت حكمداد

كه نيرراو ، فو ادار ؛ بانك كردستان عيناً اوا له زير ،وه

دوج کر ۱ . و بانك كردستان به زبان سداقت حرش

اشکر ان له خذمت حضرت حکمدار معارف پرور

سورت منبطه

بو . قام سامی و یاست معاوف تقدیم

حسبکی علوی ک حضرت حکدار کردستان دام شوکته

درحق به مكاتب لطفا و تنزلا ارازى ارموره حقيقت

به والمطة تصديق تشكيلات تاؤي معارفهوه

ناشكن به تؤب و بؤميا سموفرازه بانكي سیاسی، تادمین، تیمتیماعی، غازهامینکی رمسمییه له قادرارکاعم غردوی کوردستان تابع دمکری. ۱۳۲۱ شهمیاتی ۱۳۲۱ والبائية Colco Y زاتیکی ترهوه ۲۰۰۰ روپیهو له تعرب زانیکی سالیس و رابیع معر یعکی بار تهريكي رهمهزاني موبارهك شهکر به ناوی نوردوو موجاهیدین و تیرا به شهرخی خلولی (شهر رمضان الذي میللیه» کوردستان تههووع کراوه کم ادرل لهه الدرآن) (بانکی جهتی) تهریکی زدراته نه شرو تیملانی ناوی خویان موسد هەمور عالەمى ئىسلام دەكا. خوا مىللەتى نەبىنى، لە تەرەف ئەربابى خۇيەود مەطور كورد و مكو تعقوامي سانيره له جه هل و تعمالي صالحه بن موكافه تات ناميتن م نهسارهت سهر ئه فرازو به کهمالی سروور نهم میلله ته نیسلام و کورده بگهینی به ما و موهفه قیعت نائیلی نامالی مللیبه ی خوی و ئیستیقلالی خوی. ۳ . بق مەجلىسى ودكالەت مودانەن و حقوقی سیاسییه و مهدهنییه بکا. نامین بوحورمات سيد المرسلين. ميللييه تهعليماتيك كيرايه تهلهم صوره به پنچراوهیی رهوانهکرا. تنمه تهساسهن ئيستراحهت و سه عادهتی ئيسلام و کور بز فرماندانی معفره زدی هه شته می پیاده ته رجیحی هه مو و موشکیلاتیکمان کردود ۱ . تعرمف و تعرمف موراجعهت به لهسهر ثيمه واجبيه ههموو ثارهزوويا نئیمه دهکری که هەپئەتیکی مودافه عهی میلله تی ئیسلام و کورد به چن بهیئین له سللبیه تخشکیل بکان، لهسهر شاردزور و شهمه نیومیش به موجیس شهم تعطیه موراجه عائى مته والبيه ي ميلله تي كورد بكهونه فه عالبيه ت (وما النصر الا نهم هميئاته زاتمان له خويموه تمسيسي عندالله)

۲ . همتا نیسته له تمرهفی صاحبینکی

غيرهت و مرووهت ۷۰۰۰ و له ته مه

باش قوماندان و معلیکی کورد

abange.